

Головкова Маріанна Михайлівна – здобувачка вищої освіти
ступеня доктора філософії, Київський національний університет
культури і мистецтв, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9458-4750>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.812>
marianna.golovkova@gmail.com

Статтю присвячено культурно-мистецьким практикам збереження культурної пам'яті видатної американської співачки українського походження Квітки Цісик, пісенна спадщина якої стала художньою формою трансляції цінностей української національної культури. В процесі наукового аналізу виявлено праці, в яких простежено концептуальні напрацювання культурної пам'яті. З'ясовано, що музичні фестивалі та конкурси, літературно-мистецькі й тематичні зустрічі, флешмоби, просвітницькі телевізійні програми є тими культурно-мистецькими практиками, що виступають дієвим способом відновлення, захисту та збереження культурної пам'яті співачки. Враховуючи, що предметом дослідження в контексті культурної пам'яті можуть виступати твори культури та мистецтва, то збереження культурної пам'яті Квітки Цісик транслюється через переосмислення її творчих здобутків, пісенної спадщини, в якій яскраво втілені національно-патріотичні ідеї.

Ключові слова: культура, культурна пам'ять, культурно-мистецькі практики, творчість, пісенна спадщина, Квітка Цісик.

Актуальність дослідження. Більшість наукових досліджень об'єднані думкою, що тривалий час залежності від тоталітарного режиму, глобальні трансформаційні процеси можуть призвести до втрати власної культурної ідентичності, ментальності народу. Тому постає нагальна потреба у відновленні культурних цінностей, які характеризували б своєрідну самобутність нації.

Для розвитку національної культури вагомим є збереження культурної пам'яті. З повномасштабним вторгненням РФ це питання набуває особливої ваги для України, адже сьогодні відбувається жаклива руйнація української національної спадщини, цілеспрямоване знищення історичної спадкоємності, яка творилась не лише на теренах нашої держави, а й далеко за її межами.

Яскравим прикладом утвердження української культури у світі стала Квітка Цісик. Як одна з визначних представників української діаспори західного зарубіжжя, співачка здійснила неоціненний внесок у відновлення та популяризацію української пісенної культури у світовому просторі. Звернення до її творчої постаті, як репрезентанта національної ідентичності, набуває особливого значення в контексті збереження культурної пам'яті. Адже про творчі досягнення американської співачки українського походження дізналися з періоду державної незалежності нашої держави, тому варто констатувати, що фактично лише з цього часу відбувається відродження пам'яті про Квітку Цісик, повернення її замовчуваного імені в український культурний простір.

Мета дослідження. Осмислюючи концепт «культурна пам'ять», виявити культурно-мистецькі практики збереження культурної пам'яті Квітки Цісик, їх потенціал у культуротворчих процесах сучасності.

Огляд останніх публікацій. В останні десятиліття у зарубіжній та вітчизняній гуманітаристиці спостерігаємо активізацію дослідницьких напрацювань в контексті проблематики культурної пам'яті.

Над дослідженням концепцій пам'яті працювали французький соціолог М. Альбавкс, який виокремив автобіографічну, особисту та соціально-історичну пам'ять [27]; французький історик П. Нора – автор концепції «місць пам'яті» та книги «Теперішнє. Нація. Пам'ять» [12]; німецький єгиптолог та культуролог Я. Ассман, який запропонував дефініцію «культурна пам'ять» у своєму дослідженні стародавнього світу «Колективна пам'ять та культурна ідентичність» [26]. Особливості, функції та перспективи існування культурної пам'яті представлено у докторській дисертації А. Ассман «Простори спогадів. До культурного конструювання часу й ідентичності». Дану дисертацію взято за основу книги «Простори спогаду. Форми трансформації культурної пам'яті» [1]. Поняття «комплекс пам'яті» розглянуто у роботі Ш. Макдональд, яка виокремлює взаємодію пам'яті, спадщини та ідентичності [28]. У 2008 р. створений часопис «Memory studies», а в 2016 р. – «The Memory Studies Association» як самостійне дослідницьке поле даної проблематики.

Напрацювання в контексті культурної пам'яті стали об'єктом уваги науковців країн світу. В українських дослідженнях культурної пам'яті торкаються П. Вербицька [2], В. Жадько [4], К. Кислюк [6; 7], А. Киридон [5], О. Овчарук [13; 14], Т. Шершова [18] та ін. Науковий дискурс щодо вивчення культурних практик представлений у дослідженнях О. Мельничук [11], С. Кримського [10], О. Копієвської [9], О. Шинкаренка [19] та канадського філософа Ч. Тейлора [15].

Незважаючи на чисельність робіт, в яких окреслено проблематику культурної пам'яті, культурних практик, недостатньо висвітленим залишається низка питань щодо ролі культурно-мистецьких практик у збереженні культурної пам'яті Квітки Цісик

Виклад основного матеріалу. В процесі глобальних трансформаційних змін важливим для української культури є подолання тоталітарного минулого і утвердження української нації в майбутньому. В даному контексті важливим є збереження культурної пам'яті свого народу. Відповідно до трактування поняття в академічному вимірі, то однією з найбільш послідовно розроблених концепцій культурної пам'яті стала теорія Я. Ассмана «*kulturelle Gedächtnis*», головна теза якої полягає у виокремленні культурної пам'яті від комунікативної. Дослідник обґрунтовує, що культурна пам'ять має свої точки фіксації, але її обрії не змінюються з часом. Цими точками фіксації постають вирішальні й доленосні події в минулому, пам'ять про які підтримується за посередництвом культурних форм (тексти, ритуали, пам'ятки) й інституціональних типів комунікації (декламації, свята, участь в урочистих заходах), які науковець пропонує називати «фігурами пам'яті» [26]. А. Ассман, в свою чергу, обґрунтовує принципи відмінності між пам'яттю як сховищем та пам'яттю як процесом (реконструкцією). У контексті змісту культурної пам'яті авторка наводить поняття накопичувальної та функціональної пам'яті та різницю між ними. Важливим на наш погляд є те, що А. Ассман не протиставляє ці види пам'яті, а розглядає їх як взаємодоповнення, в процесі якого народжуються змісти, формуються ідентичності, цінності та орієнтири в майбутньому [1; 13–15].

У контексті даної проблематики варто згадати концепт «національно-культурна пам'ять», який уточнено О. Овчарук у вимірах феномену творчої особистості та інтерпретації його як знаково-символічного утворення, що акумулює значущі для національної культури цінності, ідеали, норми та інші культурні характеристики. Авторка наголошує, що останні можуть зберігатися та транслюватися творчою особистістю через створювані нею тексти, що набувають значення «місць пам'яті» [14].

О. Мельничук наголошує на ролі та значенні творчих особистостей, бо саме справжній творець є «підключеним» до універсальної культурної матриці. Тут роль культурної матриці полягає не лише в процесах зберігання досвіду попередніх генерацій і знанні, а й у відкиданні негативних травматичних нашарувань, спрямовуванні думки й енергії на позитив, постійне збагачення новими проявами творчості, що дозволить сформувати нову свідомість нації. Активна культурна діяльність тут визначається як основа збагачення культурної матриці, її популяризація як у межах країни, так і у світі [11]. Виходячи з таких тверджень, у контексті нашого дослідження культурно-мистецькі практики розглядаємо як активну діяльність спільноти, в процесі якої зберігається національно-культурна пам'ять К. Цісик; цим самим збагачується культурна матриця України.

Ш. Макдональд, британська дослідниця, антрополог і музезознавець, характеризує сукупність практик, фізичних об'єктів і впливів, що включають в себе історичні артефакти, ностальгію та меморіальні послуги, окреслює так званий «комплекс пам'яті», тобто взаємодію пам'яті, спадщини та ідентичності. Вони, відповідно, шляхом загальнодоступних спогадів формують в особистості ідентичність, тобто причетність до історичного минулого. Таким чином, культурна пам'ять через формування системи цінностей, культуру та місця пам'яті визначають спрямування ідентичності особистості [28].

Ч. Тейлор, один із найвидатніших мислителів сучасності, у своїй роботі «Джерела себе», розмірковуючи над становленням модерної ідентичності, її витоками, вимірами, способами артикуляції в просторі культурних смислів, художніх практик, зауважує, що більша частина ідей, моральні ідеали вбудована в ці практики. Під практикою філософ розуміє «дещо надзвичайно невизначене та загальне, більш чи менш стабільну конфігурацію спільної діяльності, що її форму визначає певна система приписів і заборон» [15; 274].

З огляду наукової думки про те, що практики існують у всіх вимірах суспільного та культурного буття, увагу вітчизняних науковців привертають дослідження саме культурно-мистецьких практик, що акумулюють та зберігають культурну пам'ять. А осмислення сутності культурної пам'яті дозволяє розглядати різні локальні форми усвідомлення досвіду історичного минулого, зокрема, й культурно-мистецькі практики, в процесі діяльності яких не лише зберігається інформація про минуле, а й переосмислюються ціннісні орієнтири.

Такий науковий інтерес відкриває перспективи досліджень культурних практик. С. Кримський зазначав: «Дослідження ціннісного потенціалу практики, її горизонтів, можливостей і ступенів свободи є евристичним для розуміння людиною себе і сенсу свого життя, а отже, і для усвідомлення моделей життєвого успіху» [10; 20]. Посилаючись на наукові праці видатного українського філософа, О. Копієвська пропонує авторське визначення поняття культурна практика: «це предметно-практична діяльність людини чи людей, пов'язана зі створенням або поширенням культурних продуктів. Культурна практика пов'язана зі сферою смислів соціокультурного буття й індивідуального життя людини, а відтак мислиться,

репрезентується й реалізується в межах доступного їй, персоналізованого ціннісно-сміслового горизонту» [9; 141].

Враховуючи вищезазначене розуміння поняття практики, обумовлене наявністю численних його інтерпретацій, концепцій і теорій, культурно-мистецьку практику визначаємо як художню динамічну діяльність, спрямовану на реалізацію різного роду заходів, тобто простір чи місце збереження культурної пам'яті та репрезентацію пісенної спадщини як функціонального маркеру пам'яті.

Культурний простір сучасності представлений різними культурно-мистецькими практиками, де збереження культурної пам'яті К. Цісик, представлення та репрезентація її пісенної спадщини є їх основним регулятивом. На честь творчості видатної співачки проводяться культурно-мистецькі заходи, зокрема, музичні фестивалі та конкурси, літературно-мистецькі і культурно-тематичні зустрічі, флешмоби й виставки, публікуються просвітницькі телевізійні програми, які є своєрідним подієвим комунікативним середовищем у контексті відновлення культурно-історичної пам'яті, збереження та популяризації унікальної пісенної спадщини співачки.

Оскільки культурну пам'ять трактують як культурологічний феномен, що зв'язує між собою минуле, теперішнє і майбутнє та дозволяє формувати, відтворювати й передавати власну ідентичність за допомогою культурних практик, а саме колективних спогадів у вигляді символів, текстів, пісень, танців [18; 69], то серед розмаїття проєктів збереження культурної пам'яті К. Цісик відзначаємо перший творчий вечір у рамках українсько-американського проєкту «Незабутня Квітка» (2008 р.) за участі Н. Матвієнко, А. Матвієнко, М. Стефюк, М. Бурмаки, О. Скрипки, віртуоза-скрипаля С. Охрімчука; вечір пам'яті в Національному академічному українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької (2009 р.); Міжнародний конкурс українського романсу ім. К. Цісик у Львові в рамках українсько-американського проєкту «Незабутня Квітка» (з 2011 р. і по теперішній час); літературно-мистецький фестиваль ім. К. Цісик у с. Ліски (з 2014 р.); концертний тур «КВІТКА: Два кольори» (2018 р.) співачки О. Мухи містами Західної України в рамках соціально-культурного проєкту «Дякую тобі, Квітко»; концерт-присвята «Чарівна Квітка України» (2023 р.), проведений в Національній бібліотеці України ім. Я. Мудрого до 70-річчя від дня народження К. Цісик [3; 149].

У межах дослідження механізмів збереження культурної пам'яті співачки, варто відзначити вітчизняні художньо-публіцистичні нариси, в центрі уваги яких постає національно-патріотичний образ творчої особистості К. Цісик. Серед цих творів виокремлюємо роман О. Клименка «Коростишівський Платонов» (2010 р.), одним із головних персонажів якого є К. Цісик; книгу Ю.-Ю. Долінської «Ліски – квітка України» (2010 р.); вірш «Я – квітка» у книзі Т. Білоус «Психопатка» (2013 р.); п'єсу-монолог у віршах «Квітка Цісик. Туга за Україною» (2016 р.) та мистецьку імпрезу «Квітка Цісик. Туга за Україною» (2023 р.) за участі письменниці, журналістки, громадської діячки Т. Череп-Пероганич та співачки, хорової диригентки, студентки Національної музичної академії України О. Стецюк; книгу Р. Горака «Журавлі відлетіли... Есеї про Квітку Цісик та її рід» (2018 р.), книгу І. Коляди та ін. «Квітка Цісик» із серії Знамениті українці (2019 р.) та роман І. Власенко «Квітка» (2022 р.) [3; 148].

Культурна пам'ять забезпечує зв'язок між поколіннями певної спільноти та є наслідком існування численних засобів збереження інформації про свій минулий досвід, що їх використовує суспільство задля збереження спільної ідентичності. Тому, оцінювання тих чи інших подій, звернення до системи джерел (документів, музеїв, артефактів культури), можуть вирішити проблему фрагментарного минулого та «розколотої» пам'яті, відповідно сформувати власну національну ідентичність [18; 86]. Такими колективними спогадами є презентовані в українському телепросторі радіо та відео випуски, документальні фільми, присвячені культурній пам'яті всесвітньо відомої співачки.

Так, уперше пісні у виконанні співачки прозвучали на Українському радіо у 1992 р. У програмі використані інтерв'ю К. Стеценка, який мав змогу побувати в Нью-Йорку і поспілкуватися зі співачкою. У тому ж році відбулася презентація фільму «Україна: земля і люди» для телебачення Канади у Ванкувері до 100-річчя еміграції. Записане єдине відеоінтерв'ю О. Горностая з К. Цісик українською мовою є однією з форм збереження культурної пам'яті К. Цісик. Фрагменти цього інтерв'ю увійшли до документального фільму «Квітка. Голос у єдиному екземплярі», відзнятого телеканалом «Інтер» до 60-річчя співачки у 2013 р. Автори фільму намагалися висвітлити феномен співачки, зокрема, її унікальне виконання українських пісень, які по новому сприймалися вітчизняною аудиторією [21].

За О. Копієвською «культурні цінності, втілені в пам'ятках минулого, безсумнівно стають важливим чинником формування сучасної культури. При цьому вони повинні не тільки зберігатися, але й відтворюватися, знову і знову розкриваючи свій сенс для нових поколінь» [8; 199]. У даному контексті українсько-американський благодійний проєкт «Незабутня Квітка», що у 2007 р. започаткував А. Гутмахер є культурно-мистецькою практикою збереження пам'яті К. Цісик, практикою відтворення та передачі майбутнім поколінням національно-патріотичних ідей, втілених у творчості співачки.

У межах проєкту відбуваються концертні заходи на честь її пам'яті по обидва боки океану. Так, у 2017 р. до 10-річчя українсько-американського благодійного проєкту відбувся концерт у Нью-Йорку в Українському Народному домі спільно з українською координаційною радою за підтримки Міністерства культури України [22]; у 2018 р. – аналогічний концерт в Києві [23]; у 2019 р. протягом кількох днів пройшли концертні заходи в Харківському обласному клінічному онкологічному центрі, де проходила реабілітаційна мистецька програма «Квітка Цісик лікує», Харківському обласному госпіталі ветеранів війни, Харківському обласному Паладі дитячої та юнацької творчості для дітей з обмеженими можливостями, а також концертні заходи в Харківському театрі ім. Т. Шевченка та Філармонії за участю зірок театру, шоу-бізнесу та суспільно-політичних діячів [25]. Варто зазначити, що культурно-мистецький проєкт впершу чергу виконує благодійну місію – придбання пересувних мамографів «Квітка», що є надзвичайно важливим для підтримки здоров'я соціуму.

У дослідженні Т. Шинкаренка зустрічаємо твердження, що «накопичений внаслідок «культурного повороту» матеріал з різних галузей соціальних і гуманітарних досліджень надає можливість побачити тенденцію нової інтерпретації культури у вимірі різноманіття культурних практик» [19; 55–59]. Так, культуротворчою практикою збереження пам'яті К. Цісик є світовий флешмоб «Українська пісня крокує світом», що відбувається за ініціативи Національної Ради жінок України та підтримки Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО). Важливим є те, що учасниками є як співаки аматори, так і професійні вокалісти, що записують на відео власне виконання пісень К. Цісик, розміщують на каналі YouTube та відзначають фештегом. Завдяки такій практиці віддається шана знаменитій співачці, популяризується її культуротворча місія і, найголовніше, передаються культурні цінності майбутнім поколінням [20].

О. Копієвська наголошує, що «спільна продуктивна діяльність сприяє позитивній консолідації, дозволяє протистояти негативному впливу масової культури, запобігти ерозії національної та культурної ідентичності й формуванню, насамперед у молоді, почуття відповідальності за долю країни [9; 320]. В цьому сенсі важливе значення для збереження культурної пам'яті є спецпроєкт «Жити далі», створений за ініціативи першої леді О. Зеленської в 2023 р. спільно з «1+1 media». В межах проєкту підготовлено 110 тематичних відеопублікацій на актуальну тематику сьогодення. Культурній пам'яті співачки та її особливому внеску у розвиток української культури присвячений один із відеоепізодів проєкту [24]. Звернення до її творчості актуалізує та конструює важливе питання щодо існування українців в умовах еміграції, розглядає досвід збереження національної ідентичності української спільноти, що трансливалось у різноманітних творчих формах самовираження. Варто зазначити, що в даному випадку медіа забезпечують допоміжну роль у контексті узгодження національно-суспільних інтересів, застосовуючи новаторську стратегію використання пам'яті, як способу конструювання, архівування та переосмислення минулого.

Висновок. Збереження культурної пам'яті К. Цісик у формі репрезентацій її творчої спадщини забезпечує міцний зв'язок між поколіннями, долає суперечності між минулим і сучасним. Відтак, проілюстровано діяльність культурно-мистецьких практик у контексті збереження культурної пам'яті видатної американської співачки українського походження. Вважаємо, що підтримка і реалізація таких культурно-мистецьких проєктів пам'яті в культурному просторі України є особливо актуальним в умовах повномасштабного російського вторгнення, коли нинішній ворог цілеспрямовано знищує нашу духовність, нашу історію і культурну спадщину.

Перспективи подальших досліджень. Збереження культурної пам'яті К. Цісик забезпечує викриття історичної правди про замовчування злочинів радянської влади проти українського народу, в тому числі й замовчування визначних імен української діаспори і їх творчих здобутків у формуванні української національної культури закордоном. Тому дослідження відкриває перспективу у подальшому вивченні даної тематики.

Список використаної літератури

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми трансформації культурної пам'яті / пер. із нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ : «Ніка-Центр», 2012. 440 с.
2. Вербицька П. Культурна пам'ять як чинник конструювання ідентичності в умовах трансформації українського суспільства. *Historical and Cultural Studies*. Lviv : Lviv Politechnic Publishing House, 2018. Vol 5. № 1. Р. 15–22.
3. Головова М. М. Науково-теоретичні засади дослідження виконавської творчості Квітки Цісик. *Мистецтвознавчі зап.* : зб. наук. пр. 2023. Вип. 43. С. 145–151.
4. Жадько В. Історична пам'ять в системі духовного світу особистості сучасного українського соціуму (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис... д-ра філос. наук : 09.00.03. Київ. 2007. 36 с.
5. Киридон А. М. Простір пам'яті: експлікація поняття. *Національна та історична пам'ять: зб. наук. пр.* Київ : Пріоритети. Вип. 8. С. 25–32.

6. Кислюк К.В. Україна: національно-культурна пам'ять. *Вісник Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2009. Вип. 12 (871). С. 75–82.
7. Кислюк К. В. Українська історіософія як феномен культурної пам'яті : автореф. дис... д-ра культурології : 26.00.04. Харків, 2009. 38 с.
8. Копієвська О. Р. Культурні традиції у формуванні національної ідентичності. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2014. Вип. 32. С. 194–201.
9. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець XX – початок XXI ст.): дис... д-ра культурології: 26.00.06. Київ : НАКККиМ. 2018. 487 с.
10. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2008. 367 с.
11. Мельничук О. Другий Український фронт. *Українська правда життя*. 2015. 29 січ. URL: <http://life.pravda.com.ua> (дата звернення: 10.05.2016).
12. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ : Кліо, 2014. 272 с.
13. Овчарук О. В. Парадигмальні виміри ідеалу людини у просторі культури XX – початку XXI століття : дис... д-ра культурології : 26.00.01. Київ, НАКККиМ, 2018. 426 с.
14. Овчарук О. В. Творча особистість у вимірах феномену національно-культурної пам'яті. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журн. 2022. № 2. С. 23–29.
15. Тейлор Ч. Джерела себе. Київ : Дух і Літера, 2005. 696 с.
16. Український інститут національної пам'яті. URL : <https://uinp.gov.ua> (дата звернення 04.04.2024).
17. Чорноморець Ю. Пам'яті Сергія Кримського. URL: <http://www.risu.org.ua> (дата звернення: 09.05.2024).
18. Шершова Т. В. Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності (на матеріалах народно-пісенних практик Полтавщини) : дис... д-ра філософії : 034 «Культурологія». Київ : НАКККиМ. 2021. 241 с.
19. Шинкаренко О. В. «Культурний поворот» як запит до культурології. *Українські культурологічні студії*. 2018. № 1 (2). С. 55–59.
20. День народження Квітки Цісик відзначили світовим флешмобом. *Український репортер*. Дата публікації: 07.04.2020. URL: <https://ukrreporter.com.ua/culture/den-narodzhennya-kvitky-tsisyk-vidznachyly-svitovym-fleshmobom-video.html> (дата звернення 02.04.2024).
21. Квітка. Голос в єдиному екземплярі (фільм, присвячений 60-річчю Квітки Цісик). *YouTube*. 2013. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PULlOCJyVq8> (дата звернення 02.05.2024).
22. Корсун Л. Спогади та пісні про Квітку Цісик на сцені Народного дому Нью-Йорка. До 10-річчя створення Українсько-американського проекту «Незабуття Квітка». *Час і події*. Дата публікації: 14.12.2017. URL: <https://www.chasipodii.net/article/19936/> (дата звернення 04.04.2024).
23. Незабуття Квітка: у Києві відбувся благодійний концерт. *YouTube*. 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JgctU3PCD8s> (дата звернення 03.04.2024).
24. Спецпроект «Жити далі». 1+1 media: [сайт]. 2023. URL: <https://1plus1.video/zhiti-dali/1-sezon> (дата звернення 02.04.2024).
25. Українсько-американський благодійний проект «Незабуття Квітка». *Харківська обласна військова адміністрація*. Дата публікації: 25.03.2019. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/97972> (дата звернення 02.04.2024).
26. Assmann J. Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance and Political Imagination. Cambridge University Press, 2011. 319 P. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cultural-memory-andearly-civilization/BCCB31EDCBF10BAF4F9B084B4BC6E5A7>
27. Halbwachs M. Les cadres sociaux de la mémoire. Paris: Les Presses universitaires de France: Nouvelle édition, Collection: Bibliothèque de philosophie contemporaine. 1952, 299 p. URL: http://classiques.uqac.ca/classiques/Halbwachs_maurice/halbwachs.html (дата звернення 02.05.2024).
28. Macdonald S. Memorylands : heritage and identity in Europe today. London, 2013. 293 p.

References

1. Assman A. Prostory spohadu. Formy transformatsii kulturnoi pamiaty / per. z nim. K. Dmytrenko, L. Doronicheva, O. Yudin. Kyiv : «Nika-Tsentr», 2012. 440 s. [in Ukrainian].
2. Verbytska P. Kulturna pamiat yak chynnyk konstruiuvannya identychnosti v umovakh transformatsii ukrainskoho suspilstva. *Historical and Cultural Studies*. Lviv : Lviv Politechnic Publishing House, 2018. Vol 5. № 1. P. 15–22 [in Ukrainian].
3. Holovkova M. M. Naukovo-teoretychni zasady doslidzhennia vykonavskoi tvorchosti Kvitky Tsisyk. *Mystetstvoznavchi zapysky* : zb. nauk. pr. 2023. Vyp. 43. S. 145–151 [in Ukrainian].
4. Zhadko V. Istorychna pamiat v systemi dukhovnoho svitu osobystosti suchasnoho ukrainskoho sotsiumu (sotsialno-filosofskyi analiz) : avtoref. dys. d-ra filos.nauk : 09.00.03. Kyiv. 2007. 36 s. [in Ukrainian].
5. Kyrydon A.M. Prostir pamiaty: eksplikatsiia poniattia. *Natsionalna ta istorychna pamiat: zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv : Priorytety. Vyp. 8. S. 25–32 [in Ukrainian].
6. Kysliuk K.V. Ukraina: natsionalno-kulturna pamiat. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina*. 2009. Vyp. 12 (871). S. 75–82 [in Ukrainian].
7. Kysliuk K.V. Ukrainska istoriosofiia yak fenomen kulturnoi pamiaty : avtoref. dys. d-ra kulturolohii : 26.00.04. Kharkiv, 2009. 38 s. [in Ukrainian].
8. Kopievska O.R. Kulturni tradytsii u formuvanni natsionalnoi identychnosti. *Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhn'oi kultury*. 2014. Vyp. 32. S. 194–201 [in Ukrainian].

9. Kopyievska O.R. Transformatsiini protsesy v kulturnykh praktykakh Ukrainy: hlobalnyi, hlokalnyi kontekst ta lokalni osoblyvosti (kinets XX – pochatok XXI st.). Dys. doktora kulturolohii: 26.00.06. Kyiv : NAKKKiM. 2018. 487 s. [in Ukrainian].
10. Krymskyi S. B. Pid syhnaturoiu Sofii. Kyiv : Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008. 367 s. [in Ukrainian].
11. Melnychuk O. Druhi Ukrainyskyi front. Ukrainka pravda zhyttia. 2015. 29 sichnia. URL: <http://life.prawda.com.ua> (data zvernennia: 10.05.2016) [in Ukrainian].
12. Nora P. Teperishnie, natsiia, pamiat. Kyiv : Klio, 2014. 272 s. [in Ukrainian].
13. Ovcharuk O. V. Paradyhmalni vymiry idealu liudyny u prostori kultury XX – pochatku XXI stolittia : dys. d-ra kulturolohii : 26.00.01. Kyiv : NAKKKiM, 2018. 426 s. [in Ukrainian].
14. Ovcharuk O. V. Tvorchia osobystist u vymirakh fenomenu natsionalno-kulturnoi pamiaty. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriiv kultury i mystetstv* : nauk. zhurnal. 2022. № 2. S. 23–29 [in Ukrainian].
15. Teilor Ch. Dzherela sebe. Kyiv : Dukh i Litera, 2005. 696 s. [in Ukrainian].
16. Ukrainyskyi instytut natsionalnoi pamiaty. URL : <https://uinp.gov.ua> (data zvernennia 04.04.2024) [in Ukrainian].
17. Chornomorets Yu. Pamiaty Serhiia Krymskoho. URL: <http://www.risu.org.ua> (data zvernennia: 09.05.2024) [in Ukrainian].
18. Shershova T. V. Kulturna pamiat yak chynnyk formuvannia natsionalnoi identychnosti (na materialakh narodno-pisennykh praktyk Poltavshchyny) : dys. d-ra filosofii : 034 «Kulturolohii». Kyiv, NAKKKiM. 2021. 241 s. [in Ukrainian].
19. Shynkarenko O. V. «Kulturnyi povorot» yak zapyt do kulturolohii. *Ukrainski kulturolohichni studii*. 2018. № 1 (2). S. 55–59 [in Ukrainian].
20. Den narodzhennia Kvitky Tsisyk vidznachyly svitovym fleshmobom. *Ukrainskyi reporter*. Data publikatsii: 07.04.2020. URL: <https://ukrreporter.com.ua/culture/den-narodzhennia-kvitky-tsisyk-vidznachyly-svitovym-fleshmobom-video.html> (data zvernennia 02.04.2024). [in Ukrainian].
21. Kvitka. Holos v yedynomu ekzempliari (film prysviachenyi 60-richiu Kvitky Tsisyk). *YouTube*. 2013. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PULIOJyVq8> (data zvernennia 02.05.2024) [in Ukrainian].
22. Korsun L. Spohady ta pisni pro Kvitku Tsisyk na steni Narodnoho domu Niu-Yorka. Do 10-richia stvorennia Ukrainsko-amerykansko proektu «Nezabutnia Kvitka». *Chas i podii*. Data publikatsii: 14.12.2017. URL: <https://www.chasipodii.net/article/19936/> (data zvernennia 04.04.2024). [in Ukrainian].
23. Nezabutnia Kvitka: u Kyievi vidbuvsia blahodiinyi kontsert. *YouTube*. 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JgctU3PCD8s> (data zvernennia 03.04.2024).
24. Spetsproiekt «Zhyty dali». 1+1 media: [sait]. 2023. URL: <https://1plus1.video/zhyty-dali/1-sezon> (data zvernennia 02.04.2024) [in Ukrainian].
25. Ukrainsko-amerykanskyi blahodiinyi proekt «Nezabutnia Kvitka». *Kharkivska oblasna viiskova administratsiia*. Data publikatsii: 25.03.2019. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/97972> (data zvernennia 02.04.2024). [in English].
26. Assmann J. Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance and Political Imagination. Cambridge University Press, 2011. 319 P. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cultural-memory-and-early-civilization/BCCB31EDCBF10BAF4F9B084B4BC6E5A7> [in English].
27. Halbwachs M. Les cadres sociaux de la mémoire. Paris: Les Presses universitaires de France: Nouvelle édition, Collection: Bibliothèque de philosophie contemporaine. 1952, 299 P. URL: http://classiques.uqac.ca/classiques/Halbwachs_maurice/halbwachs.html (data zvernennia 02.05.2024) [in French].
28. Macdonald S. Memorylands : heritage and identity in Europe today. London, 2013. 293 p. [in English].

CULTURAL AND ARTISTIC PRACTICES OF PRESERVATION CULTURAL MEMORY OF KVITKA CISYK

Holovkova Marianna – external PhD student, Kyiv National University of Culture and Arts

The article is devoted to the cultural and artistic practices of preserving the cultural memory of the outstanding American singer of Ukrainian origin, Kvitka Cisyk, a song heritage that has become an artistic form of broadcasting the values of Ukrainian national culture. In the process of analyzing the scientific literature, work was carried out in which the conceptual development of cultural memory was traced. It has been found that music festivals and competitions, literary-artistic and thematic meetings, flash mobs, educational television programs are those cultural-artistic practices that act as an effective way to restore, protect and preserve the singer's cultural memory. Taking into account that the subject of research in the context of cultural memory can be works of culture and art, the preservation of cultural memory of Kvitka Cisyk is broadcasted through the reinterpretation of her creative achievements, song heritage, in which national and patriotic ideas are vividly embodied.

Key words: culture, cultural memory, cultural and artistic practices, creativity, song heritage, Kvitka Cisyk.

UDC 477.125.12

CULTURAL AND ARTISTIC PRACTICES OF PRESERVATION CULTURAL MEMORY OF KVITKA CISYK

Holovkova Marianna – external PhD student, Kyiv National University of Culture and Arts

The purpose of the research. Understanding the concept of «cultural memory», analyze the cultural and artistic practices of preserving the cultural memory of Kvitka Cisyk, and reveal their potential in the cultural processes of today.

Research methodology. Research methods are determined by providing a complex interdisciplinary study of cultural memory and cultural and artistic practices of preserving the memory of Kvitka Cisyk. This requires a combination of general scientific (analysis, synthesis, generalization) and special methods integrated with cultural studies, art studies and history.

Novelty. The scientific novelty of the research lies in the fact that for the first time cultural and artistic practices in the context of preserving the cultural memory of Kvitka Cisyk were discovered and analyzed through the representation of her creative achievements and song heritage.

Conclusions. Preservation of the cultural memory of Kvitka Cisyk in the form of representations of her creative heritage ensures a strong connection between generations, overcomes contradictions between the past and the present. Thus, the activity of cultural and artistic practices in the context of preserving the cultural memory of the outstanding American singer of Ukrainian origin, Kvitka Cisyk, was illustrated. We believe that the support and implementation of such cultural and artistic projects of memory in the cultural space of Ukraine is especially relevant in the conditions of a full-scale Russian invasion, when the current enemy is purposefully destroying our spirituality, our history and cultural heritage.

Key words: culture, cultural memory, cultural and artistic practices, creativity, song heritage, Kvitka Cisyk.

Надійшла до редакції 20.05.2024 р.

УДК 477.23.79

ФЕНОМЕН ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ : ІНТЕРІОРНІ ТА ЕКСТЕРІОРНІ ВИМІРИ

Цзяхуй Хуан – аспірант, Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського, м. Київ

<https://orcid.org/0009-0000-9465-8118>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.813>

huangjiahui1208@gmail.com

У системі сучасного гуманітарного знання була і залишається актуальною проблема художньої творчості. Протягом певного часу вона ставала предметом теоретичних дискурсів різних наук – філософії, культурології, естетики, психології, мистецтвознавства тощо. Свого часу були сформульовані різні концептуальні підходи до вирішення цієї надзвичайно складної проблеми, запропоновані різні дефініції самого поняття. Водночас, не існує якогось загально визнаного науковцями визначення сутності феномена художньої творчості. І це не означає, що названа ситуація в науці розглядається як недолік існуючих досліджень, концептуальних підходів. Навпаки, це є достатньо переконливим свідченням того, що художня творчість залишається складною проблемою, що потребує подальших теоретичних досліджень, передовсім, у напрямі з'ясування культурно-світоглядних основ цього феномена. Здійснена спроба виявити сутнісні параметри феномена художньої творчості, розкрити найважливіші людиноімірні властивості цього феномена в контексті міждисциплінарного підходу.

Ключові слова: художня творчість, мистецтво, культуротворчість, теорія творчості, художня практика, рефлексивне відтворення дійсності, людино вимірні парадигми.

Актуальність дослідження. Художня творчість із самого початку свого формування відбувалась як універсальна культуротворча сила внаслідок своєї естетичної природи, що крізь призму духовно-чуттєвого, художньо-образного переживання, яке в ній набувало специфічного, визначального характеру, могла відтворювати світ людського буття у різних формах – міметичного відображення, аналогового проектування майбутнього, рефлексивного осмислення художньо-естетичного ставлення людини до світу. Художня творчість конституює себе в якості своєрідного засобу моделювання можливих ситуацій в реальній дійсності, культуротворчому бутті сучасної людини і в цьому її нічим не замінне значення і місце, яке вона посідає в системі культури. У зв'язку з цим виникає потреба виявити культуротворчий потенціал художньої творчості, що з кожним етапом у розвитку всієї сфери соціального буття людини набував і продовжує набувати своєрідних стратегій, векторів збагачення, домінування людино вимірних парадигм, що беззастережно спрямовувались на індивідуальне сприйняття, в якому віддзеркалювався увесь космос міжлюдських стосунків, постійно актуалізувався досвід людського освоєння світу, в якому індивідуально-особистісне органічно поєднувалось із загально-соціальним.

Мета статті полягає в дослідженні сутнісних параметрів художньої творчості як специфічного духовного утворення, що має свою особливу продуктивну значимість у системі культури, володіє творчо-перетворювальним потенціалом. *Серед завдань* – проаналізувати об'єктивні чинники формування специфічних рис культурологічних концепцій творчості, їх активний вплив на досягнення ролі даного феномена в крос-культурних обставинах життя людини, в культурно-комунікаційному просторі сучасної України.

Методологічна основа дослідження полягає в тому, щоб визначити необхідність застосування такого інструментарію теоретичного аналізу, який би допоміг розкрити сутнісні параметри художньої творчості. Це, передовсім, системно-структурний аналіз, що дозволяє визначити сутність і природу феномену художньої творчості, напрямі його дослідження в контексті сучасного теоретичного дискурсу. Метод компаративістики, який відкриває можливості порівняльного аналізу різноманітних творчих здобутків у сфері мистецтва та їх теоретичного осмислення.